

socialmedicinsk tidskrift

femtioåttonde årgången häfte nr 1 1981

Sturegatan 4, Sundbyberg. Tfn 08/98 40 44
Postadress: 172 83 Sundbyberg
Postgiro 1179-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, red. sekr.,
Brita Bahrton, bitr. red. sekr.

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Ragnar Berfenstam, professor em. i socialmedicin, Uppsala
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, socialdirektör, Stockholm
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Gunnar Häggberg, socialchef, Falun
Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Willy Karlsson, socialchef, Örebro
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg
Gunnar Lindgren, professor em. i socialmedicin, Lund
Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm
Gösta Tibblin, professor, distriktsläkare, Sollentuna
Villy Wiklund, socialchef, Östersund

Försäkringskassans vidgade ansvar

Det ömsesidiga beroendet mellan sjukvård och socialförsäkring är väl känt och starkt upplevt. Beroendet förstärks genom de nya arbetsuppgifter, som försäkringskassan fått på senare år. Dessa uppdrag och deras konsekvenser för samarbetet med sjukvården är temat för detta nummer.

Gösta Carlson skildrar expansionen och ger utblickar mot framtiden. Hur det kommer sig att statsmakterna visat försäkringskassan ett så stort förtroende lämnar Carlson dock åt läsaren att spekulera över, kanske av blygsamhet. Det var ju inte självklart, att utvecklingen skulle gå i denna riktning. I Danmark exempelvis har sjukförsäkringsorganisationen reducerats nästan till noll, och dess uppgifter har överlämnats främst till socialvården.

Bengt Hellquist dokumenterar tillväxten med siffror. Han skildrar också hur omläggningar av försäkringen använts för att möjliggöra den sjukvårdspolitiska satsningen på öppenvård i olika former och på slutet äldrevård. I enskilda fall däremot är som vi vet statsmakternas styrning av vården genom försäkringskassan mild. Rehabiliteringssidan bevakas

och större tandvårdsingrepp förhandsgranskas. Men i övrigt ges frihet i val av undersöknings- och behandlingsmetoder. Kan den ordningen få bestå?

Så till samverkan försäkringskassa/sjukvård. Försäkringskassans samarbete utåt mot olika organ i primärvården behandlas av Erik Ulf Berger som försäkringstjänsteman och Claes-Göran Westrin som socialmedicinare.

Ulf Berger redovisar författningsmässig bakgrund till reha-grupperna samt deras funktion i en storstad. Modeller för team-samverkan har tidigare arbetats fram, bl a vid de socialmedicinska avdelningarna. I reha-grupperna är det försäkringskassan som är den drivande kraften, och arbetsformerna påverkas av att den offentliga primärsjukvården i storstäderna är svag.

Westrin analyserar innehållet i och formerna för samverkan. Han finner, att reha-gruppernas fördelar för patienterna är osäkra. I sitt förslag till förändringar förordar han en lokal beslutanderätt i samarbetslag med stor inbördes öppenhet.

Ett konkret område för informationsutbyte representerar den nyttkomna arbetsskadeförsäkringen. Även dennas konstruktion och verkningar beskrivs av tjänsteman plus läkare. Ulf Gabriell granskar definitioner, bevisregler och handläggning. Han finner, att förbrukningen av utredningsresurser i arbetssjukdomsfallen blivit orimligt stor. Per Bjurulf fullföljer som läkare den kritiska bedömningen av lagens tillämpning. Den långdragna beslutsprocessen har varit rehabiliteringshämmande och de prejudicerande domarna har varit inkonsekventa.

För att det omfattande socialförsäkringssystemet skall fungera så, att alla berättigade anspråk tillgodoses, men endast dessa, krävs ett stort informationsarbete. Detta går i två riktningar, utåt mot intressenter och samarbetspartners och inåt mot kassans personal. Elsie Ericson behandlar den utåtriktade verksamheten, inte minst informationen till läkare och blivande sådana. I den undervisningen måste försäkringstekniska och medicinska aspekter vägas samman.

Bengt Söderberg skriver utifrån socialtjänstens synvinkel om informationen till kassans personal. Han betonar bl a nödvändigheten av kunskap om människorna och deras behov. Det är lätt att från sjukvårdens sida instämma häri.

De krav, som ställs på försäkringstjänstemannen har ändrats radikalt bara på ett par tre decennier. Idealisterna från den tid då sjukförsäkringen var en folkrörelse avlöstes av administrativt kunniga byråkrater. Nu behövs en vårdarbetare, som vill aktivt frigöra de funktionsstördas resurser precis som vi andra inom vården, men som samtidigt kan balansera våra ambitioner med nykter kunskap om regler och prejudikat.

Sune Nyström

Gästredaktör för detta nummer har varit Sune Nyström, professor i socialmedicin vid Aarhus Universitet. Försäkringschef Elsie Ericson har deltagit i redigeringen.